

УДК 378.1.616-053.2(076.5)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТАМИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ З МЕДИЦИНИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

П. Р. Левицький

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

PECULIARITIES OF PRACTICAL SKILLS MASTERING BY STUDENTS OF MEDICAL FACULTY OF EMERGENCY MEDICINE

P. R. Levytskyi

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті представлені результати вивчення взаємозв'язків між ефективністю засвоєння практичних навичок студентами та їх психофізіологічними станами. Показано, що повноцінне засвоєння практичних навичок з медицини надзвичайних ситуацій залежить від домінування лівої та правої півкуль головного мозку, що вимагає індивідуальних підходів при їх вивченні та виконанні.

In the article there are presented the results of the study the relationship between efficiency assimilation of practical skills of students and their psychophysiological state. It was shown that the full assimilation of practical skills in the emergency medicine depends on the dominance of the left or right hemispheres of the brain that requires individual approaches at their learning and performance.

Вступ. У підготовці висококваліфікованого спеціаліста важлива роль відводиться засвоєнню та оволодінню цілому ряду практичних навичок, які пов'язані із запитами клініки і допомагають повноцінно виконувати алгоритм різних лікарських маніпуляцій. Медицина надзвичайних ситуацій є важливим навчальним предметом у системі вищої медичної освіти. Вивчаючи даний предмет, студент повинен освоїти цілий ряд практичних навичок, які є життєво необхідними в роботі лікаря. Варто зазначити, що якісне освоєння практичних навичок також розширює кругозір лікаря, досконале опанування ними сприяє своєчасному і грамотному наданню невідкладної допомоги хворим. Відомо також, що адекватне засвоєння практичних навичок інтенсифікує вивчення та засвоєння навчального матеріалу, стимулює цікавість до предмета і активізує мислення. Досягнення максимального ефекту при вивченні медичних дисциплін можливе тоді, коли студенти не тільки отримують глибокі теоретичні знання, але й повноцінно освоюють та вдосконалюють практичні навички [1, 3, 5].

Браховуючи наведене, метою даної роботи стало вивчення особливостей засвоєння практичних навичок з медицини надзвичайних ситуацій залежно від психофізіологічних особливостей студентів.

© П. Р. Левицький

Основна частина. Для оцінки ефективності засвоєння практичних навичок з медицини надзвичайних ситуацій проведений педагогічний експеримент у 17 академічних групах студентів. Останні в кількості 208 чоловік були розділені на 2 групи. В 1-шу групу ввійшли праворукі студенти (“правші”), у 2-гу – студенти, у яких домінуючою була ліва рука (“лівші”). При визначенні праворукості або ліворукості використаний Луганський сенсibilізований опитувальник для визначення ліворукості у дітей [6, 8, 9]. Серед досліджених студентів праворуких виявилось 177, що склало 85,1 %, а ліворуких – 31 (14,9 %).

Для оцінювання виносилися такі практичні навички з медицини надзвичайних ситуацій, як:

1. Зупинка зовнішньої кровотечі за допомогою джгута.
2. Зупинка зовнішньої кровотечі за допомогою джгута-закрутки.
3. Зупинка зовнішньої кровотечі за допомогою накладення стискаючої пов'язки.
4. Зупинка зовнішньої кровотечі пальцевим притискуванням ушкодженої судини.
5. Проведення непрямого масажу серця.

Оцінювання наведених вище практичних навичок проводилося за 12-бальною системою. При аналізі оцінок, отриманих студентами при складанні наве-

дених вище практичних навичок, враховували питому вагу відмінних, добрих, задовільних та незадовільних оцінок, а також результати анонімного анкетування студентів.

Встановлено, що середній бал при оцінюванні перерахованих вище практичних навичок сягав ($7,20 \pm 0,12$), а у ліворуких студентів він був меншим і дорівнював ($6,44 \pm 0,09$) бала. Варто зазначити, що наведені цифрові величини статистично достовірно ($p < 0,01$) відрізнялися між собою. При цьому останній показник виявився меншим за попередній на 10,5 %. Встановлено, що відсоток відмінних оцінок у праворуких студентів досягав 29,3 %, а у ліворуких – 19,3 %, добрих оцінок – відповідно, 39,5 % і 35,5 %, задовільних – 22,2 і 29,0 %, незадовільних – 9,0 % і 16,2 %. Наведені величини стверджують, що студенти з домінуючою правою рукою краще засвоювали практичні навички порівняно з ліворукими. Наведене підтверджувалося також якісною успішністю, яка у студентів з домінуючою правою рукою дорівнювала ($68,8 \pm 0,6$) %, а у ліворуких – ($54,8 \pm 0,6$) %. Необхідно вказати, що між цими цифровими величинами виявлена статистично достовірна ($p < 0,001$) різниця.

Варто зазначити, що в останні роки сучасна педагогічна наука все частіше звертає увагу на особливості навчання та ефективність та якість засвоєння навчальних дисциплін праворукими та ліворукими студентами і учнями [2, 7, 6]. В даний час відомо, що психофізіологічні відмінності право- і ліворуких осіб обумовлені різними функціями та домінуванням лівої та правої півкуль головного мозку. Так, ліва півкуля головного мозку, яка домінує у праворуких, відповідає за знакову інформацію (рахунок, читання, мови, ремесло), за здатність аналізувати предмети та явища (розкладати їх на окремі елементи і формувати логічні ланцюжки). Права півкуля мозку, яка домінує у ліворуких осіб, замість наведеного вище аналізу, більш схильна до узагальнення та синтезу, забезпечуючи цілісність сприйняття. Безумовно, що ліва та права півкулі головного мозку функціонують в тісному взаємозв'язку, проте відносно домінування правої чи лівої півкуль обумовлює тип мислення людини, визначає її характер, темперамент, тривожність, ступінь невротизації, швидкість мислення, пам'ять, здатність концентруватися та інші психофізіологічні особливості [6, 10, 11]. Слід також вказати, що особи з домінуванням лівої руки більш вразливі, збудливі, чутливі порівняно з праворукими, проте вони часто невпевнені у собі, схильні до різких змін настрою, у стресових ситуаціях впадають до песимізму та смутку. Для них характерна слабкість вольового контролю

і контролю поведінки, їм часто важко стримувати свої емоції, у тому числі й агресивні.

Відомо, що в корі лівої нижньої тім'яної часточки головного мозку (більш точно у *gyrus supramarginalis*) у праворуких локалізована частина рухового аналізатора, при участі якого здійснюються цільові та комбіновані рухи, які цілеспрямовані. Вважається, що у ліворуких осіб сигнал до здійснення цільових комбінованих рухів є більш пролонгованим [8, 10].

На основі отриманих даних проведеного педагогічного експерименту та проаналізованих літературних даних можна дійти висновку, що ефективно засвоєння практичних навичок з медицини надзвичайних ситуацій залежить від психофізіологічних особливостей студента, тобто домінування лівої або правої півкуль головного мозку. Студенти досліджуваних груп (право- і ліворуки) характеризуються не лише різними психофізіологічними особливостями, але вони неоднаково сприймають та засвоюють навчальну інформацію. Звідси випливає, що при прогнозуванні ефективності засвоєння практичних навичок необхідно враховувати психофізіологічні особливості студентів: право- та ліворукість. Доцільно враховувати те, що особам з домінуючою лівою рукою нелегко дається усе те, що пов'язане з необхідністю швидкого переключення з одного процесу на інший [4, 7].

При навчанні у ліворуких осіб тривалий час спостерігається дисграфія та дислексія, що означає стійке порушення процесів читання, писання, виконання цілеспрямованих рухів, яке може нерідко повторюватися, що зумовлене несформованістю вищих психічних функцій, які беруть участь у наведених вище процесах.

Отримані результати проведеного експерименту та аналіз літератури дозволяють стверджувати, що особам з домінуванням лівої руки або нестійкою матеріалізацією значно важче дається виконання практичних навичок порівняно з праворукими та вимагає індивідуальних підходів для повноцінного та ефективного засвоєння практичних навичок. Це свідчить, що при освоєнні та виконанні практичних навичок на практичних заняттях та відпрацюваннях потрібно більшу увагу зосереджувати на ліворуких студентах порівняно з праворукими.

Висновок. Таким чином, в результаті проведеного дослідження отримані результати, які свідчать, що для ліворуких та праворуких студентів характерні різні психофізіологічні особливості і вони неоднаково освоюють необхідні практичні навички з медицини надзвичайних ситуацій. Для повноцінного та ефективно-

го засвоєння практичних навичок з даного навчального предмета більше уваги потрібно приділяти студентам з домінуванням правої півкулі головного мозку. Подальше дослідження психофізіологічних особливостей студентів та врахування їх при виконанні та засвоєнні практичних навичок з медицини надзвичайних ситуацій допоможе більш повноцінно та ефективно опанувати їх.

Література

1. Ахтемійчук Ю. Т. Практичні навички з оперативної хірургії / Ю. Т. Ахтемійчук, В. П. Пішак, О. М. Слободян. – Чернівці : Місто, 2005. – 152 с.
2. Безруких М. М. Леворукий ребенок в школе и дома / М. М. Безруких. – Екатеринбург : У-Фактория, 2004. – 300 с.
3. Гнатюк М. С. Особливості засвоєння студентами практичних навичок з оперативної хірургії та топографічної анатомії у ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського” / М. С. Гнатюк, Л. В. Татарчук, О. Б. Слабий // Нові напрямки впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних і фармацевтичному закладах України III-IV рівнів акредитації: м-ли наук.-практ. конференції, 12-13 травня 2011 р. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. – С. 72 – 73.
4. Доброхотова Т. А. Нейропсихиатрия / Т. А. Доброхотова. – М. : Издательство БИНОМ, 2006. – 304 с.
5. Ковальчук Л. Я. Основні тенденції розвитку світової

6. Кочерга О. Психологічні особливості діяльності мозку дитини / О. Кочерга // Початкова школа. – 2005. – № 5. – С. 6 – 8.
7. Семенович А. В. Эти невероятные левши / А. В. Семенович. – М. : Генезис, 2005. – 250 с.
8. Смернова О. А. Таємниця рукою / О. А. Смернова // Гуманітарні науки. – 2001. – № 2. – С. 105–109.
9. Чуприков А. П. Проблеми ліворукості / А. П. Чуприков, Е. А. Волков. – Николаев : Атолла, 2004. – 188 с.
10. Чуприков А. П. Асиметрія мозку та ліворукість / А. П. Чуприков, Р. М. Гнатюк, М. А. Куприкова. – Київ : СММ, 2011. – 140 с.
11. Yane M. Loving lefties [How to raise your left-handed child in a right-handed world] / M. Yane. – New York : Pocket Books, 2007. – 178 p.